

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE
esitatud 21. aprillil 2016¹

Kohtuasi C-15/15

New Valmar BVBA
versus
Global Pharmacies Partner Health Srl

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud rechtbank van koophandel te Gent (Genti kaubanduskohus, Belgia))

Eelotsusetaotlus — Kaupade vaba liikumine — ELTL artikkel 35 — Koguseliste ekspordipiirangutega samaväärsse toimega meetmete keeld — Belgia Kuningriigi hollandikeelses piirkonnas asuv äriühing — Õigusnormid, mille kohaselt tuleb arved koostada hollandi keeles, vastasel korral on arve täiesti tühine — Piiriülene leping — Piirang — Õigustatus — Proportsionaalsus

I. Sissejuhatus

1. Eelotsusetaotluses, mille on esitanud rechtbank van koophandel te Gent (Genti kaubanduskohus, Belgia), palutakse esitatud küsimuse sõnastuse kohaselt tõlgendada ELTL artiklit 45, mis käsitleb töötajate vaba liikumist.
2. Eelotsusetaotlusest ilmneb siiski, et põhikohtuasi ja seega eelotsusetaotluse ese puudutavad tegelikult kaupade vaba liikumist ja konkreetsemalt koguseliste ekspordipiirangutega samaväärsse toimega meetmete keeldu liikmesriikide vahel, mis on sätestatud ELTL artiklis 35.
3. See eelotsusetaotlus esitati vaidluse raames, mille pooled on Belgia Kuningriigi hollandikeelses piirkonnas asuv äriühing ja Itaalias asuv äriühing ning mis tekkis seetõttu, et viimane – keda Belgia äriühinguga seob ainuesindusõigusega edasimüügileping - jättis tasumata mitu arvet. Kõnesolevad arved koostati itaalia keeles, kuigi eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates tulnuks need arved nende suhtes kohaldatavate Belgia õigusnormide kohaselt koostada eranditult hollandi keeles, vastasel korral on need tühised ja selle tühisuse peab tuvastama kohus omal algatusel.
4. Lähtudes kohtuotsusest Las², milles Euroopa Kohus otsustas, et nendesamade õigusnormide samaväärsed sätted, mis käsitlevad töölepinguid, ei ole liidu õigusega kooskõlas, tekib eelotsusetaotluse esitanud kohtul küsimus, ega need õigusnormid ei avalda pärssivat mõju ka hollandikeelses piirkonnas asuvate Belgia äriühingute piiriülesele kaubavahetusele ning ega need ei kujuta endast niisiis liikumisvabaduste kasutamise keelatud piirangut. Juhul kui see on nii, soovib ta seejärel teada, kas need võimalikud piiravad meetmed võivad olla õigustatud ühe või mitme üldise huvi eesmärgiga, ning kui võivad, siis kas need on taotletavate eesmärkide seisukohast proportsionaalsed.

1 — Algkeel: prantsuse.

2 — 16. aprilli 2013. aasta kohtuotsus (C-202/11, EU:C:2013:239). Selles kohtuotsuses otsustas Euroopa Kohus, et „ELTL artiklit 45 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus sellised liikmesriigi alamüksuse õigusnormid nagu põhikohtuasjas, mis näevad ette kõikidele tööandjatele, kelle tegevuskoht on selle alamüksuse territooriumil, kohustuse koostada piiriülest laadi töölepingud üksnes selle alamüksuse ametlikus keeles, kuna vastasel juhul tunnistab kohus need töölepingud omal algatusel tühiseks“.

II. Siseriiklik õiguslik raamistik

5. Belgia põhiseaduse³ artiklis 4 on sätestatud, et „[B]elgias on neli keelepiirkonda: prantsuskeelne, hollandikeelne, kakskeelne Brüssel-pealinna ja saksakeelne piirkond“.

6. Põhiseaduse artikli 129 lõike 1 punkti 3 kohaselt „[r]eguleerivad Prantsuse Kogukonna ja Flaami Kogukonna parlamendid kumbki osas, mis neid puudutab, ja ilma et see piiraks föderaalset seadusandja õigusloometegevust – keelekasutust [...] tööandjate ja töötajate vahelistes suhetes ning seaduste ja määrustega ette nähtud aktides ja dokumentides“. Need kogukonnad on Belgia riigi alamüksused.

7. Seaduste keelekasutuse kohta halduslikus asjaajamises (wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken)⁴ artikli 52 lõikes 1 on nähtud ette, et „[s]eaduste ja määrustega ette nähtud aktides ja dokumentides [...] kasutavad tööstus-, kaubandus- või finantsettevõtjad selle piirkonna keelt, kus on nende asukoht või erinevad tegevuskohad“.

8. Flaami Kogukonna Parlament (Parlement van de Vlaamse Gemeenschap) võttis 1973. aastal põhiseaduse artikli 129 lõike 1 punkti 3 alusel vastu Flaami keeledekreedi (vlaamse taaldecreet)⁵.

9. Selle dekreeidi artikli 1 põhikohtuasja faktiliste asjaolude hetkel kohaldatava redaktsiooni järgi kohaldatakse seda dekreeti „füüsiliste ja juriidiliste isikute suhtes, kellel on tegevuskoht hollandikeelses piirkonnas“, ning see „reguleerib keelekasutust tööandjate ja töötajate vahelistes suhetes ning ettevõtjate seadusega ette nähtud aktides ja dokumentides“.

10. Nimetatud dekreeidi artiklis 2 on täpsustatud, et „tööandjate ja töötajate vahelistes suhetes ning ettevõtjate sellistes aktides ja dokumentides, mille koostamine on seadusega ette nähtud, tuleb kasutada hollandi keelt“. Selle artikli 5 esimeses lõigus on lisatud, et „[t]ööandja koostab hollandi keeles kõik tööandjatele seadusega ette nähtud aktid ja dokumendid [...]“.

11. Sama dekreeidi artikli 10 esimeses lõigus on sanktsioonidena ette nähtud, et „[d]okumendid või aktid, mis on käesoleva dekreediga vastuolus, on tühi. Kohus tuvastab nende tühisuse omal algatusel“. Selle artikli teises ja kolmandas lõigus on sätestatud, et „[k]ohtuotsusega kohustatakse kõnesolevad dokumendid omal algatusel asendada“ ning et „[t]ühisuse kõrvaldamine leiab aset alles asendamise päeval: kirjalike dokumentide puhul alates päevast, mil asendusdokumendid töökohtu kantseleile esitatakse“.

12. Kohtuotsuse Las⁶ tulemusena muudeti selle dekreeidi mõnda sätet, kuid jõustumisega alates 2. maist 2014⁷, s.o pärast põhikohtuasja faktilisi asjaolusid ja ainult tööandjate ja töötajate vaheliste suhete valdkonnas, mis ei kujuta endast selle vaidluse eset.

3 — 17. veebruari 1994. aasta koordineeritud põhiseadus (Gecoördineerde Grondwet) (*Belgisch Staatsblad*, 17.2.1994, lk 4054).

4 — Seadused, mis koordineeriti kuninga 18. juuli 1966. aasta määrusega (koninklijk besluit) (*Belgisch Staatsblad*, 2.8.1966, lk 7799; edaspidi „koordineeritud seadused“).

5 — 19. juuli 1973. aasta dekreet, millega reguleeritakse keelekasutust tööandjate ja töötajate vahelistes suhetes ning seaduste ja määrustega ette nähtud aktides ja dokumentides (Decreet tot regeling van het gebruik van de talen voor de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en de werknemers, alsmede van de voor de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen) (*Belgisch Staatsblad*, 6.9.1973, lk 10089; edaspidi „Flaami keeledekreet“).

6 — 16. aprilli 2013. aasta kohtuotsus (C-202/11, EU:C:2013:239).

7 — Vt 14. märtsi 2014. aasta dekreet, millega muudetakse eespool viidatud 19. juuli 1973. aasta dekreeidi artikleid 1, 2, 4, 5, 12 ja 16, (decreet tot wijziging van artikel 1, 2, 4, 5, 12 en 16 van het decreet van 19 juli 1973 tot regeling van het gebruik van de talen voor de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en de werknemers, alsmede van de door de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen) (*Belgisch Staatsblad*, 22.4.2014, lk 34371), mis jõustus 2. mail 2014. Vt selle kohta ka käesoleva ettepaneku punkt 91.

III. Põhikohtuasi, eelotsuse küsimus ja menetlus Euroopa Kohtus

13. New Valmar BVBA, mille asukoht on Belgia Kuningriigi hollandikeelses piirkonnas, ja Itaalias asuv äriühing Global Pharmacies Partner Health Srl (edaspidi „GPPH“) sõlmisid 12. novembril 2010 lepingu, milles viimane nimetati New Valmari ainuesindusõigusega edasimüüjaks Itaalia territooriumil ja mis pidi lõppema 31. detsembril 2014.

14. Selle ainuesindusõigusega edasimüügilepingu artikli 18 kohaselt kohaldati selle suhtes Itaalia õigust ning võimalikke lepinguosalistevahelisi vaidlusi olid pädevad lahendama Genti (Belgia) kohtud.

15. New Valmar ütles selle lepingu 29. detsembri 2011. aasta tähtkirjaga ennetähtaegselt üles alates 1. juunist 2012.

16. New Valmar pöördus 30. märtsil 2012 rechtbank van koophandel te Genti (Genti kaubanduskohus) poole, et GPPH-lt mõistetakse tema kasuks välja umbes 234 192 euro suurune summa mitme tasumata jäänud arve eest.

17. GPPH esitas vastuhagi, milles ta palus mõista New Valmarilt välja 1 467 448 euro suuruse hüvitise ainuesindusõigusliku edasimüügilepingu õigusvastase ülesütlemise eest.

18. GPPH vaidlustas põhihagi põhjendusel, et kõnesolevad arved on tühised seepärast, et need on „seaduste ja määrustega ette nähtud aktid või dokumendid“ koordineeritud seaduste ja Flaami keeledekreedi tähenduses ja nende arvetega oli rikutud nendes õigusnormides sätestatud imperatiivseid reegleid.

19. Eelotsusetaotlusest ilmneb ka, et peale New Valmari isikandmete, käibemaksuga seotud andmete ja pangaandmete olid kõik standardmärged ja tüüptingimused nendel arvetel muus keeles kui hollandi keel, see tähendab itaalia keeles, ehkki New Valmar asub Belgia Kuningriigi hollandikeelses piirkonnas.

20. New Valmar edastas 14. jaanuaril 2014, s.o menetluse kestel GPPH-le kõnesolevate arvete tõlke hollandi keelde. Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et niisugune tõlge ei kujuta endast Flaami keelekorraldust reguleerivates õigusnormides ette nähtud „asendamist“ ning et vaidlusalused arved on ja jäävad Belgia õiguse kohaselt täielikult tühiseks.

21. New Valmar ei vaidlusta seisukohta, et kõnesolevate arvetega ei ole neid õigusnorme järgitud. Ta väidab aga eelkõige, et need õigusnormid on vastuolus liidu õiguse ning konkreetselt ELTL artikli 26 lõikega 2 ja artiklitega 34 ja 35, mis käsitlevad kaupade vaba liikumist.

22. Selles olukorras otsustas rechtbank van koophandel te Gent (Genti kaubanduskohus) 18. detsembril 2014. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 16. jaanuaril 2015, menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas ELTL artiklit 45 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi niisuguse alamüksuse nagu käesolevas asjas Vlaamse Gemeenschap in de federale Staat België (föderaalne Belgia Flaami Kogukond) õigusnormid, mille kohaselt on iga ettevõtja, kelle tegevuskoht on selle üksuse territooriumil, vastavalt [koordineeritud] seaduste [...] artiklile 52 koosmõjus [Flaami keeledekreedi] artikliga 10 kohustatud koostama piiriülesed arved üksnes selle alamüksuse ametlikus keeles, vastasel juhul on need arved tühised ning kohus tuvastab nende tühisuse omal algatusel?“

23. Kirjalikud seisukohad esitasid Euroopa Kohtule New Valmar, Belgia ja Leedu valitsus ning Euroopa Komisjon. 26. jaanuari 2016. aasta kohtuistungil olid esindatud New Valmar, Belgia valitsus ja Euroopa Komisjon.

IV. Õiguslik analüüs

A. Eelotsuse küsimuse sisu

24. Enne eelotsusetaotluse sisu arutamist tuleb teha kindlaks, kas esitatud küsimus on põhjendatud ja seda mitmest aspektist, võttes arvesse kahtlusi, mida on Euroopa Kohtule esitatud seisukohtades avaldatud.

1. Põhikohtuasja suhtes kohaldatav õigus

25. Et põhikohtuasi on piiriülene, tuleb kõigepealt veenduda, et põhikohtuasjas käsitletava olukorra suhtes tuleb tõesti kohaldada Belgia õigusnorme, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab, nagu see kohus eeldab. Komisjon on kollisiooniprobleemile vihjanud õigustatult, kuigi Euroopa Kohtule ei ole otseselt vastavat küsimust esitatud, sest eelotsusetaotlusest ilmneb, et vaidluse poolte allkirjastatud ainuesindusõigusega edasimüügilepingus oli nähtud sõnaselgelt ette, et selle lepingu suhtes kohaldatakse Itaalia õigust, mitte Belgia õigust, mille kohta on esitatud eelotsuse küsimus.

26. Lepingute valdkonnas peab kohus määruse (EÜ) nr 593/2008⁸ artikli 3 kohaselt põhimõtteliselt austama lepinguosaliste valikut kohaldatava õiguse küsimuses. Tahtevabaduse aluspõhimõttel⁹ on aga ka erandeid, eelkõige seepärast, et on võimalus, et tuleb kohaldada rahvusvaheliselt imperatiivseid sätteid, mida nimetatakse „üldist kehtivust omavateks säteteks“, sama määruse artiklis 9 ette nähtud rangetel tingimustel, kusjuures tuleb täpsustada, et niisugust erandit võib kasutada ainult „erandjuhtudel“.¹⁰

27. Käsitletaval juhul on võimalik, et põhikohtuasjas kohaldatakse Flaami keelekorraldust reguleerivaid õigusnorme hoolimata sellest, et lepinguosalisel valikul kohaldatavaks õiguseks Itaalia õiguse, ning seega ei ole ilmne, et eelotsusetaotlus on hüpoteetiline,¹¹ sest eelotsusetaotluse esitanud kohus arwab, et Flaami keelekorraldust reguleerivad õigusnormid, mida ta kavatseb kohaldada, kujutavad endast kohtu asukohariigi „üldist kehtivust omavaid sätteid“ määruse Rooma I artikli 9 tähenduses¹² - mille peab konkreetselt kindlaks tegema eelotsusetaotluse esitanud kohus.

28. Selles küsimuses meenutan, et selle artikli 9 lõikes 1 on mõistet „üldist kehtivust omavad sätted“ määratletud nii, et need on „sätted, mille järgimist peetakse riigi avalike huvide, näiteks tema poliitilise, sotsiaal- või majanduskorralduse kaitsmise seisukohast [...] oluliseks“. Et sellest määratlusest iseenesest ei piisa, et teha kindlaks, missugused on need siseriiklikud õigusnormid – kõikide imperatiivsete hulgast –, mis kuuluvad tõesti selle mõiste alla, on liikmesriikide kohtud kohustatud

8 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määrus (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta (Rooma I) (ELT 2008, L 177, lk 6; edaspidi „määrus Rooma I“), mis on selle artikli 28 kohaselt kohaldatav lepingute suhtes, mis sõlmiti – nagu põhikohtuasjas – pärast 17. detsembrist 2009.

9 — Põhimõte, mida on eelkõige meenutatud määruse Rooma I põhjenduses 11.

10 — Vt määruse Rooma I põhjendus 37.

11 — Vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikas sedastatud nõuetele (vt eelkõige 18. veebruari 2016. aasta otsus kohtuasjas Finanzmadrid EFC, C-49/14, EU:C:2016:98, punkt 28 jj).

12 — Selle artikli 9 lõigetes 2 ja 3 on mõju, mis võib olla asja lahendava kohtu asukoha liikmesriigi üldist kehtivust omavatel sätetel, eristatud mõjust, mis võib olla lepingu täitmise riigi üldist kehtivust omavatel sätetel.

näitama ära, miks tuleb konkreetsel juhtumil kohaldada viidatud õigusaktide asjassepuutuvaid sätteid, jättes kohaldamata teise riigi õiguse.¹³ Niisuguse otsuse tegemisel peavad nad võtma arvesse tervet hulka objektiivseid kriteeriume, nagu Euroopa Kohus märkis õigusakti kohta, mille põhjal on antud määrus Rooma I.¹⁴

2. Kõnesolevate keelekorraldust reguleerivate õigusnormide sisu

29. Kui pidada enesestmõistetavaks, et põhikohtuasjas tuleb kohaldada Flaami keelekorraldust reguleerivaid õigusnorme, tuleb seejärel välja selgitada, missugune on käsitletaval juhul kohaldatavate õigusnormide sisu, võttes arvesse erinevusi, mida võib täheldada eelotsusetaotluses toodud siseriikliku õigusliku raamistiku kirjelduse ning Belgia valitsuse kirjalikest ja suulistest seisukohtadest ilmneva õigusliku raamistiku kirjelduse vahel.

30. See valitsus kinnitab nimelt, et vastupidi sellele, mida näib väitvat eelotsusetaotluse esitanud kohus, ei ole Flaami keelekorraldust reguleerivate õigusnormidega kehtestatud ei seadusest tulenevat kohustust näidata arvel ära arve tingimused või müügitingimused ega kohustust tuua need märked ära hollandi keeles. Ta väidab, et ainult märked, mis on kohustuslikud käibemaksu käsitlevate õigusaktide kohaselt,¹⁵ peavad Flaami keeledekreedi artikli 2 järgi kindlasti olema koostatud hollandi keeles.¹⁶ Selle valitsuse sõnul on kliendil aga väga lihtne mõista andmeid, mis on esitatud peamiselt numbritena, või vajaduse korral tutvuda nende kohustuslike märgete tõlkega kõikides Euroopa Liidu keeltes, sest need märked vastavad märgetele, mis on ühtlustatult loetletud direktiivi 2006/112/EÜ artiklis 226.¹⁷

31. Väljakujunenud kohtupraktika sedastab, et kui üks eelotsusemenetluse pooltest vaidlustab eelotsusetaotluse sisu, peab Euroopa Kohus põhimõtteliselt piirama oma analüüsi asjaoludega, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus otsustas talle esitada, eelkõige mis puudutab asjassepuutuvate siseriiklike õigusnormide kohaldamise korda, mida viimane peab tõendatuks, sest siseriiklike õigusnorme on pädev tõlgendama ainult liikmesriikide kohtud.¹⁸ Seega tuleb märkida, et kuidas Belgia valitsus ka ei kritiseeriks siseriikliku õiguse tõlgendust, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus valis, tuleb käesolevat eelotsusetaotlust analüüsida lähtudes sellest, kuidas see kohus seda õigust tõlgendas.¹⁹

13 — Selle kohta vt eelkõige Nuyts, A., „Les lois de police et dispositions impératives dans le Règlement Rome I“, *Revue de droit commercial belge*, 2009, nr 6, lk 553 jj, punkt 10.

14 — Vt 17. oktoobri 2013. aasta otsus kohtuasjas Unamar (C-184/12, EU:C:2013:663, punktid 47 ja 50), milles Euroopa Kohus täpsustas Rooma 19. juuni 1980. aasta lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse konventsiooni (EÜT 1980, L 266, lk 1) kohta, et „[s]eega tuleb siseriiklikul kohtul selle hindamisel, kas siseriiklik õigusakt, mida ta kavatses kohaldada poolte poolt lepingule kohaldatava õigusena sõnaselgelt valitud õigusakti asemel, on „imperatiivne säte“, võtma arvesse mitte üksnes selle õigusakti konkreetset sõnastust, vaid ka selle üldist ülesehitust ja kõiki asjaolusid, millest lähtudes kõnealune õigusakt vastu võeti, et tal oleks nendest teguritest lähtudes võimalik järeldada, et see õigusakt on imperatiivne, kui ilmneb, et siseriiklik seadusandja võttis selle vastu eesmärgiga kaitsta huvi, mida asjaomane liikmesriik peab oluliseks“. Vt ka kohtujuristi ettepanek, Wahl, kohtuasi Unamar (C-84/12, EU:C:2013:301, punkt 30 jj).

15 — Sellega seoses viitab Belgia valitsus kohustuslike märgete loetelule, mis on toodud 29. detsembri 1992. aasta kuninga määruse nr 1, millega võetakse meetmed käibemaksu tasumise tagamiseks, (koninklijk besluit nr. 1 met betrekking tot de regeling voor de voldoening van de belasting over de toevoegde waarde) (*Belgisch Staatsblad*, 31.12.1992, lk 27976) artiklis 5, mida viimati muudeti kuninga 19. detsembri 2012. aasta määrusega (*Belgisch Staatsblad*, 31.12.2012, lk 88559).

16 — Kui piiramine nii, et hollandi keeles peavad olema ainult arvete kohustuslikud märked, näib koordineeritud seadustest lähtudes üsna selge, siis Flaami keeledekreedi kohaldamisala küsimuses käib seevastu vaidlus (vt eelkõige Gosselin, F., „Le régime linguistique de la facture“, *La facture et autres documents équivalents*, sous la direction de Ballon, G.-L., et Dirix, E., Kluwer, Waterloo, 2011, punkt 171 jj ning punkt 203 jj).

17 — Nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiiv 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi (ELT 2006, L 347, lk 1) (muudetud nõukogu 13. juuli 2010. aasta direktiiviga 2010/45/EL, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi, arvete esitamist käsitlevate eeskirjade osas (ELT 2010, L189, lk 1).

18 — Vt eelkõige 6. märtsi 2003. aasta otsus kohtuasjas Kaba (C-466/00, EU:C:2003:127, punkt 41); 1. juuni 2006. aasta otsus kohtuasjas Innoventif (C-453/04, EU:C:2006:361, punkt 29) ja 8. juuli 2010. aasta otsus kohtuasjas Sjöberg ja Gerdin (C-447/08 ja C-448/08, EU:C:2010:415, punkt 54).

19 — 29. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas Pontin (C-63/08, EU:C:2009:666, punkt 38).

32. Euroopa Kohus võib eelotsusetaotluse kohta otsust tehes vajaduse korral siiski esitada täpsustusi, mis peaksid siseriiklikku kohut aitama, kui ta tõlgendab siseriiklikke õigusnorme ja hindab nende vastavust liidu õigusele.²⁰ Käsitletaval juhul peab eelotsusetaotluse esitanud kohus minu arvates täpsemalt kontrollima, mil määral on kõnesolevate keelekorraldust reguleerivate õigusnormidega tõesti kehtestatud kohustus, et hollandikeelses piirkonnas asuv äriühing peab esitama kõik arvetel olevad märged eranditult hollandi keeles.

3. Eelotsuse küsimuse ümbersõnastamine

a) Ümbersõnastamise vajadus

33. Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub oma eelotsuse küsimuse kohaselt Euroopa Kohtul tõlgendada ELTL artiklit 45, milles on nähtud ette töötajate vaba liikumine liidu piires. Mulle näib siiski ilmne, et siin on tegemist veaga, mis võib olla seotud asjaoluga, et kohtuotsus Las²¹ - millele on eelotsusetaotluses palju viidatud – puudutas seda artiklit.

34. Igal juhul on selge, et põhikohtuasi ei kuulu selle artikli kohaldamisalasse, sest see puudutab kaubanduslikku laadi suhteid Belgia ja Itaalia äriühingu vahel ning miski kohtutoimikus ei võimalda seda vaidlust seostada töötajate vaba liikumisega.

35. Siin välja toodud viitamisviga ei saa siiski kaasa tuua eelotsusetaotluse vastuvõetamatust, nagu Belgia valitsus esimese võimalusena väidab. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ELTL artiklis 267 sätestatud liikmesriigi kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks viimasel poolelioleva kohtuasja lahendada.²²

36. Sellisel juhul on Euroopa Kohtu ülesanne tuletada siseriikliku kohtu esitatud kõigist asjaoludest ja eelkõige eelotsusetaotluse põhjendustest need liidu õiguse aspektid, mida tuleb vaidluse eset silmas pidades tõlgendada.²³ Eelotsusetaotluse põhjustusest ilmneb aga, et põhikohtuasja hageja New Valmar tugines peamiselt sellele, et viidatud siseriiklikud õigusnormid ei ole kooskõlas ELTL artikli 26 lõikega 2 ning artiklitega 34 ja 35, ning palus eelotsusetaotluse esitanud kohtul esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse just nende esmaste õigusnormide kohta, mis käsitlevad kaupade vaba liikumist.

37. Nagu kõik asjast huvitatud isikud, kes on esitanud seisukohti, see tähendab New Valmar, Belgia valitsus – teise võimalusena –, Leedu valitsus ja komisjon, olen ka mina seega arvamisel, et esitatud küsimus tuleb sõnastada ümber, sest eelotsusetaotluses palutakse tegelikult tõlgendada EL toimimise lepingu kaupade vaba liikumist käsitlevaid sätteid ja täpsemalt selle lepingu artiklit 35 ning seda põhjustel, mille ma nüüd esitan.

20 — Vt eelkõige 26. juuni 2008. aasta otsus kohtuasjas Burda (C-284/06, EU:C:2008:365, punkt 39), 29. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas Pontin (C-63/08, EU:C:2009:666, punkt 49) ja 28. juuli 2011. aasta otsus kohtuasjas Samba Diouf (C-69/10, EU:C:2011:524, punkt 59 jj).

21 — 16. aprilli 2013. aasta kohtuotsus (C-202/11, EU:C:2013:239).

22 — Vt eelkõige 26. novembri 2015. aasta otsus kohtuasjas Aira Pascual jt (C-509/14, EU:C:2015:781, punkt 22) ja 17. detsembri 2015. aasta otsus kohtuasjas Viamar (C-402/14, EU:C:2015:830, punkt 29).

23 — Vt eelkõige 1. oktoobri 2015. aasta otsus kohtuasjas Doc Generici (C-452/14, EU:C:2015:644, punkt 33 jj ja seal viidatud kohtupraktika).

b) Liidu õigusnormid, mida tuleb tõlgendada

i) EL toimimise lepingu asjassepuutuvate sätete kindlakstegemine

38. Kuigi New Valmar tugineb samaajal ELTL artikli 26 lõikele 2 ning artiklitele 34 ja 35, näib mulle siiski, et ainult see viimane säte vastab otseselt põhikohtuasja esemele ning käesoleva kohtuasja raames tuleb seega tõlgendada nimetatud sätet.

39. Eelotsusetaotlusest ilmneb nimelt, et see vaidlus, mis puudutab itaalia, mitte hollandi keeles koostatud arvete tasumist, käsitleb kaubatarneid, mille tegi Belgias asuv ainuesindusõigusliku edasimüügiõiguse andja Itaalias asuvale ainuesindusõigusega edasimüüjale. Euroopa Kohtule esitatud küsimuses soovitakse seega sisuliselt teada, kas siseriiklikest õigusnormidest, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab, tulenevad keelenõuded võivad piirata niisugust Belgiast pärit kaupade ühendusesisest *eksporti*.

40. ELTL artikli 26 lõikes 2 on aga piiratud sellega, et on üldiselt sätestatud kaupade, isikute, teenuste ja kapitali siseturul vaba liikumise põhimõte. Mis puudutab ELTL artiklit 34, siis see käsitleb koguseliste impordipiirangutega samaväärse toimega meetmeid, mitte liikmesriikidevahelist eksporti puudutavaid meetmeid, mis on keelatud ELTL artikliga 35. Seega tuleb niisuguseid siseriiklike õigusnorme nagu põhikohtuasjas käsitletavat minu arvates analüüsida hoopis sellest viimasest artiklist lähtudes, nagu soovib komisjon.

ii) Direktiivi 2006/112 sätete võimalik mõju

41. Ainult Belgia valitsus arvab, et kõnesolevate siseriiklike meetmete vastavust liidu õigusele tuleb hinnata eranditult käibemaksu valdkonnas kohaldatavatest teisestest õigusnormidest ja konkreetselt direktiivist 2006/112 lähtudes ning seda seepärast, et esmased õigusnormid ei saa olla viitnormideks, sest nende arvete sisu osas on viidud läbi täielik ühtlustamine.²⁴

42. Ta väidab, et selle direktiivi artikkel 248a²⁵ võimaldab liikmesriikidel näha oma siseriiklikes õigusaktides ette, et piiriüleses kontekstis väljastatud arved peavad olema koostatud muus keeles kui arve saaja keel. Selle valitsuse sõnul eeldab direktiiv 2006/112 isegi seda, et arved koostatakse üldiselt selle liikmesriigi keeles, kus asub ettevõtja, kes arve väljastab, sest kui see nii ei oleks, ei oleks mõtet ka selles artiklis 248a ette nähtud võimalusel nõuda tõlget kaupade, teenuste või arve saaja liikmesriigi riigikeelde.²⁶

43. Nagu ka teised kohtuistungil seisukohti esitanud asjast huvitatud pooled, see tähendab New Valmar ja komisjon ei nõustu ma siiski Belgia valitsuse analüüsiga ja seda järgmistel põhjustel.

24 — Selles küsimuses tugineb Belgia valitsus 11. detsembri 2003. aasta otsusele kohtuasjas Deutscher Apothekerverband (C-322/01, EU:C:2003:664, punkt 64), mille kohaselt „[peab] siseriiklikku meetet [...] valdkonnas, mis on ühenduse tasandil täielikult ühtlustatud, hindama ühtlustamismeetme, mitte esmase õiguse sätete alusel“. Euroopa Kohus lisab selles siiski, et „[selles kohtuasjas käsitletava teise õigusnormiga] liikmesriikidele antud pädevust [tuleb] teostada – nagu see säte sõnaselgelt ette näeb –, võttes arvesse EÜ asutamislepingut“, ning et „[j]ärelikult ei välista see säte vajadust hinnata põhikohtuasjas kõne all oleva siseriikliku keelu kooskõla EÜ artiklitega 28–30“ (vt punkt 65).

25 — See artikkel 248a, mis lisati direktiiviga 2010/45, on sõnastatud järgmiselt: „Liikmesriigid võivad teatavate maksukohustuslaste puhul või teatavatel juhtudel kontrollimise eesmärgil nõuda, et arved, mis esitatakse nende territooriumil tarnitavate kaupade või osutatavate teenuste eest, ning arved, mis esitatakse maksukohustuslastele, kelle asukoht on nende territooriumil, tõlgitakse nende ametliku keelde. Liikmesriigid ei või siiski kehtestada arvete tõlkimise üldist nõuet.“

26 — Kohtuistungil väitis Belgia valitsus, et asjaolul, et käsitletaval juhul võib Itaalia Vabariik teatavatel tingimustel nõuda hollandi keeles koostatud arve tõlget, on tema arvates mõtet ainult siis, kui nõustuda selle valitsuse väitega, et on võimalik näha ette, et ettevõtja koostab arve muus keeles kui adressaadi keel.

44. Kõigepealt meenutan, et ühtlustamine, mis on järk-järgult läbi viidud²⁷ käibemaksu valdkonnas üksteise järel vastu võetud direktiividega, ei ole mitte täielik, vaid on selles etapis ainult osaline, nagu Euroopa Kohus on korduvalt märkinud.²⁸

45. Mis puudutab konkreetsemalt direktiiviga 2006/112 nõutavat „arvete sisu“ käibemaksu puudutavas osas, siis 4. jagu, mis kannab niisugust pealkirja ja paikneb arveid käsitlevas 3. peatükis, sisaldab sätteid, millega see valdkond ühtlustatakse – eelkõige tuues ära kohustuslike märgete loetelu ja keelates liikmesriikidel nõuda arvete allkirjastamist.²⁹ See ühtlustamine puudutab siiski ainult arvete sisu, mitte nende koostamise praktilist viisi.³⁰ Eelkõige ei ole selles 4. jaos kuidagi siduvalt kindlaks määratud, mis keelt tuleb seejuures kasutada. Ka ei ole direktiivis 2006/112 muid sätteid, milles oleksid sätestatud ühtlustatud keelenõuded arvete koostamise alal.

46. Selles küsimuses rõhutan, et direktiivi 2006/112 artikli 248a ulatus on piiratum, kui Belgia valitsus sellele omistab. Selle sõnastusest ilmneb, et selle õigusnormiga ei soovita sugugi lubada kõikidel liikmesriikidel üldiselt nõuda konkreetse keele kasutamist arvete koostamisel ja täpsemalt arve väljastamise liikmesriigi keele kasutamist, nagu Belgia valitsus väidab.

47. Selles artiklis 248a on nähtud ainult ette sihtliikmesriigi võimalus – mitte kohustus – nõuda lihtsalt tõlget tema riigikeelde, mitte arve koostamist ise selles keeles,³¹ ja seda ainult siis, kui ta peab seda vajalikuks elektrooniliselt teises liikmesriigis säilitatavate arvete „kontrollimise eesmärgil“, mitte süstemaatiliselt.³² Selles artiklis on isegi sõnaselgelt välistatud, et sihtliikmesriik võiks kehtestada üldise kohustuse tõlkida arved sel eesmärgil ära,³³ teades, et arvete tõlkimise kohustus kujutab endast „siiski üsna olulist lisakoormust ettevõtete jaoks“, nagu märgiti õigesti õigusloomeprotsessis, mille tulemusena see artikkel direktiivi 2006/112 lisati.³⁴

48. Et see õigusnorm on direktiivi 2006/112 üldist sisu arvestades erandlik, tuleb selle kohaldamisse suhtuda rangelt, kusjuures põhimõte on ja peab jääma niisuguseks, et selle majandussuhte pooled, mille raames koostatakse piiriülene arve, valivad keele vabalt, nagu komisjon kohtuistungil rõhutas.³⁵

27 — Direktiivi 2006/112 põhjenduses 6 on täpsustatud, et „[e]dasi on vaja liikuda etapiti, kuna kumuleeruvate käibemaksude ühtlustamine toob endaga kaasa muudatusi liikmesriikide maksustruktuuris ja avaldab märgatavat mõju eelarve, majanduse ja sotsiaalala valdkonnas“.

28 — Vt eelkõige 26. veebruari 2015. aasta otsus kohtuasjas VDP Dental Laboratory jt (C-144/13, C-154/13 ja C-160/13, EU:C:2015:116, punkt 60 ja seal viidatud kohtupraktika).

29 — Vt vastavalt direktiivi 2006/112 artiklid 226 ja 229.

30 — Komisjon märkis oma suulistes seisukohtades, et ühenduse käibemaksusüsteem ühtlustati ainult punktides, milles see oli absoluutselt vajalik, et tagada kõikide käibemaksuga maksustatavate majandustegevuste neutraalne maksustamine.

31 — Selles mõttes otsustas Euroopa Kohus kuuenda käibemaksudirektiivi (nõukogu 17. mai 1977. aasta direktiiv 77/388/EMÜ kumuleeruvate käibemaksudega seotud liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta – ühine käibemaksusüsteem: ühtne maksubaas; EÜT L 145, lk 1; ELT eriväljaanne 09/01, lk 23) kohta - mis sõnastati uuesti direktiiviga 2006/112 - 18. juuni 2009. aasta otsuses kohtuasjas Stedeco (C-566/07, EU:C:2009:380, punkt 33), et eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on tuvastada kõikide asjassepuutuvaid asjaolusid arvesse võttes, millise liikmesriigi käibemaksule vastab kõnealusele arvele märgitud käibemaks, võttes arvesse eelkõige „arve koostamise keelt“, mis ei olnud Euroopa Kohtu arvates seega ühenduse õigusega ette kindlaks määratud.

32 — Seda konkreetset eesmärki on meenutatud direktiivi 2006/112 põhjenduses 46.

33 — Selle artikli 248a esimeses lauses on nähtud ette, et niisugust tõlget võib nõuda ainult teatavate arvete puhul („teatavate maksukohustuslaste puhul või teatavatel juhtudel“). Lisaks on selle artikli viimases lauses rõhutatud, et igasugune üldine nõue on keelatud.

34 — Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse (ELT 2009, C 306, lk 76) komisjoni ettepaneku kohta, mille tulemusena võeti vastu direktiiv 2010/45 (KOM(2009) 21(lõplik)) punkt 3.6; selle ettepaneku eesmärk oli vähendada koormust, mis lasus ettevõtjatel erinevate arvete valdkonnas seoses käibemaksuga kohaldatavate reeglite tõttu, ning seda liikmesriikide kaalutlusruumi piiramisega, eriti elektrooniliste arvete piiriülese esitamise korral, kuid see sisaldas artiklit 248a, mille sõnastus oli ebatäpsem kui selle direktiivi lõplikus redaktsioonis (vt selle ettepaneku lk 3, 10 ja 23). Kuuenda käibemaksudirektiivi artikli 22 lõike 3 punkti b lõpus oli redaktsioonis, mis tulenes selle artiklist 28g, toodud õigusnorm, mis oli sisuliselt lähedane sellele viimasele redaktsioonile.

35 — Lisaks leidis komisjon, et niisugused keelekorraldust reguleerivad õigusnormid nagu kõnesolevad ei vasta direktiivi 2006/112 artikli 273 kohaldamise tingimustele, sest esiteks ei ole nende õigusnormide eesmärk tagada käibemaksu nõuetekohane laekumine ja vältida maksupettust ning teiseks on nendega kehtestatud täiendavaid nõudeid lisaks nõuetele, mis on sätestatud selle direktiivi 3. peatükis ja eelkõige selle artiklis 226.

49. Et liidu teisete õigusnormidega ei ole viidud läbi ammendavat ühtlustamist valdkonnas, mida käesolev eelotsusetaotlus puudutab, see tähendab ei ole ühtlustatud keelekasutust, millest tuleb piiriüleste arvete koostamisel kinni pidada, on esitatud küsimus minu arvates vaja ümber sõnastada nii, et see puudutab ELTL artikli 35 tõlgendamist.³⁶

B. Niisuguste siseriiklike õigusnormide nagu põhikohtuasjas käsitletavat õigusnormid vastavus ELTL artiklile 35

50. Sisuliselt palutakse eelotsuse küsimusega sellisena, nagu see on ümber sõnastatud, Euroopa Kohtul kõigepealt analüüsida, kas niisugused siseriiklikud meetmed nagu käsitletavat piiravad liikmesriikidevahelist kaubavahetust sel määral, et kujutavad endast koguselise ekspordipiiranguga samaväärse toimega meetmeid ELTL artikli 35 tähenduses, ning kui kujutavad, siis kas niisuguseid meetmeid võib siiski pidada meetmeteks, mis on liidu õigusega kooskõlas, sest need on õigustatud üldise huvi eesmärkidega ja on nende eesmärkide seisukohast proportsionaalsed.

51. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib eelkõige, kas seisukoha, mille Euroopa Kohus võttis kohtuotsuses Las³⁷ ja mille kohaselt ei olnud samade keelekorraldust reguleerivate õigusnormide sätteid, mis käsitlevad äriühingu suhteid, kooskõlas töötajate vaba liikumisega,³⁸ võib üle kanda käesoleva kohtuasja konteksti, mille tulemusena arutaksime neid õigusnorme nüüd kaupade vabast liikumisest lähtudes.

1. Koguselise ekspordipiiranguga samaväärse toimega meetmete olemasolu ELTL artikli 35 tähenduses

a) Juhised, mida annab kohtuotsus Las

52. Nagu ka kohtuasi, milles tehti kohtuotsus Las³⁹, puudutab käesolev kohtuasi sisuliselt küsimust, ega liidu õigusega ei ole vastuolus liikmesriigis kohaldatavad õigusnormid, milles on nähtud ette, et kui ettevõtjad, mille asukoht on selle riigi alamüksuse territooriumil – käsitletaval juhul Belgia Kuningriigi hollandikeelses piirkonnas – koostavad teatavaid dokumente, peavad nad tingimata kasutama selle üksuse ametlikku keelt – käsitletaval juhul hollandi keelt – ja seda isegi juhul, kui need dokumendid koostatakse piiriülese kaubavahetuse raames ja asjassepuutuvad pooled saavad teineteisest paremini aru, kui nad kasutavad mõnda muud keelt, vastasel korral on need dokumendid tühisid ja selle tühisuse peab tuvastama kohus omal algatusel.

53. Kohtuotsuses Las otsustas Euroopa Kohus seda, et niisugused õigusnormid võivad mõjuda heidutavalt töötajatele ja tööandjatele, kes ei räägi hollandi keelt emakeelena ja kes on pärit teistest liikmesriikidest, ning kujutada seetõttu töötajate vaba liikumise piirangut, mis on ELTL artikliga 45 vastuolus, eelkõige selle põhjal, et niisugune meede võib isegi juhul, kui seda kohaldatakse ilma diskrimineerimiseta kodakondsuse alusel, muuta töötajate vaba liikumise õiguse kasutamise vähem atraktiivseks, sest piiriüleste töölepingute puhul, mille hollandikeelses piirkonnas asuvad tööandjad sõlmivad, on autentne ainult hollandikeelne versioon.⁴⁰

36 — Kui Euroopa Kohus ei peaks seda soovitus järgima, meenutan, et iga liidu teisest õigusakti ja seega ka direktiivi 2006/112 tuleb üldise tõlgendamispõhimõtte kohaselt ikkagi tõlgendada nii palju kui võimalik nii, et see on kooskõlas liidu esmase õigusega, eelkõige EL toimimise lepingu sätetega (vt eelkõige 15. veebruari 2016. aasta otsus kohtuasjas N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, punkt 48 ja 24. joonealuse märkuse lõpuosa).

37 — 16. aprilli 2013. aasta otsus (C-202/11, EU:C:2013:239).

38 — Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et tõlgendus, mille Euroopa Kohus valis selles kohtuasjas, viis Flaami keeledekreedi muutmiseni töösuhete osas (vt käesoleva ettepaneku punkt 13).

39 — 16. aprilli 2013. aasta kohtuotsus (C-202/11, EU:C:2013:239).

40 — *Idem* (punktid 19-22).

54. See arutluskäik ei ole automaatselt ülekantav käsitletavale juhtumile, sest ELTL artiklile 45 vastavuse analüüs, mille Euroopa Kohus läbi viis, ei ole täiesti identne analüüsiga, mis tuleb läbi viia, et teha kindlaks kas õigusnormid vastavad ELTL artiklile 35, mis keelab koguseliste ekspordipiirangutega samaväärse toimega meetmed, mida kvalifitseeritakse seega natuke teistest kohtupraktika kriteeriumidest lähtudes kui kriteeriumid, mida kohaldatakse töötajate vaba liikumise suhtes.

55. Euroopa Kohtu praktikast ilmneb, et ELTL artikliga 35 on keelatud meetmed, „*mille eesmärk või tagajärg on spetsiifiline ekspordi takistamine ning liikmesriigi sisekaubanduse ja selle ekspordikaubanduse erinev kohtlemine*, nii et asjaomase liikmesriigi omamaistele toodetele või siseturule on *teiste liikmesriikide kaubanduse või toodete arvelt antud eriline eelis*“.⁴¹

56. Käesoleva kohtuasja kontekstile sarnases kontekstis on Euroopa Kohus seda lähenemist siiski leevendanud, lisades, et „*isegi kui* [siseriiklikud õigusnormid] on kohaldatav[ad] kõikide riigi territooriumil tegutsevate ettevõtjate suhtes“, võib need õigusnormid koguselise ekspordipiiranguga samaväärse toimega meetmeks kvalifitseerida üksnes juhul, kui tuvastatakse, et need õigusnormid „*mõjuta[vad] tegelikkuses siiski kaupade väljavedu eksporditava liikmesriigi turult rohkem kui kaupade turustamist selle liikmesriigi siseturul*“.⁴²

57. Nendest kriteeriumidest tulebki käsitletaval juhul lähtuda, hinnates, kas kõnesolevad keelekorraldust reguleerivad õigusnormid võivad kujutada endast piiravat meetet, mis on ELTL artikliga 35 keelatud.

b) Käesolevas kohtuasjas käsitletavate piiravate meetmete iseloomustus

58. Eelotsusetaotluse esitanud kohus mainib oma eelotsusetaotluses mitut asjaolu, mis võimaldavad asuda seisukohale, et Flaami keelekorraldust reguleerivad õigusnormid võivad kujutada endast aluslepinguga ette nähtud liikumisvabaduste kasutamise piirangut. New Valmar ja komisjon esitavad vastupidi Belgia valitsusele mitu argumenti, mis kõnelevad selle kriitilise lähenemise kasuks,⁴³ mille ma soovitan Euroopa Kohtul ka valida ja seda järgmistel põhjustel.

59. Kõnesolevaid õigusnorme kohaldatakse mõistagi asjassepuutuvate poolte vahel kodakondsuse alusel vahet tegemata või arvestamata kauba päritolu või sihtpunkti, sest need on siduvad kõikidele ettevõtjatele, kelle asukoht on Belgia Kuningriigi hollandikeelses piirkonnas. Otsese diskrimineerimise puudumine ei ole siiski iseenesest piisav asjaolu, lähtudes Euroopa Kohtu eespool viidatud praktikast, milles on nõustatud, et ELTL artikli 35 kohaldamise tingimused võivad mõnikord olla täidetud ka siis, kui tuvastatakse, et otsest diskrimineerimist ei ole.⁴⁴ Arvan aga, et sellest kohtupraktikast tulenevate kriteeriumide põhjal mõjutavad niisugused keelekorraldust reguleerivad õigusnormid nagu põhikohtuasjas käsitletavad tõesti rohkem asjaomase liikmesriigi ekspordi kui toodete turustamist tema siseriiklikul turul.

41 — Kohtujuristi kursiiv. Vt eelkõige EÜ artikli 29 kohta, mis nüüd on ELTL artikkel 35, 8. novembri 2005. aasta otsus kohtuasjas Jersey Produce Marketing Organisation (C-293/02, EU:C:2005:664, punkt 73) ja 16. novembri 2008. aasta otsus kohtuasjas Gysbrechts et Santurel Inter (C-205/07, EU:C:2008:730, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika).

42 — 16. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas Gysbrechts ja Santurel Inter (C-205/07, EU:C:2008:730, punkt 43), kohtujuristi kursiiv. Vt ka kohtujuristi ettepanek, Trstenjak, kohtuasi Gysbrechts ja Santurel Inter (C-205/07, EU:C:2008:427, punktid 57-65). Selles kohtuasjas analüüsiti Belgia kaugmüüki käsitlevat õigusnormi, mis keelas tarnijatel nõuda ükskõik missugust ennetähtaegset tasumist enne taganemistähtaaja möödumist, võttes neilt nii tõhusa enese tasumata jätmise riski vastu kindlustamise vahendi. Euroopa Kohus rõhutas, et „sellisel keelul [on] üldiselt olulisemad tagajärjed piiriülese müügi korral otse tarbijatele, eelkõige internetimüügi korral, seda eelkõige raskuste tõttu, mis esinevad maksmata jätnud tarbijatelt nende kohustuste täitmise nõudmisel teises liikmesriigis, eriti kui tegemist on müügiga, millega seotud rahasummad on suhteliselt väikesed“ (vt selle kohtuotsuse punkt 42).

43 — Leedu valitsus omalt poolt võtab seisukoha peamiselt sellest vaatevinklist, kas vastuolu „EL toimimise lepingu siseturuvabadusi käsitlevate sätetega“ võib olla õigustatud.

44 — Vt käesoleva ettepaneku 42. joonealune märkus.

60. Siin tulevad praktilised probleemid, mida põhjustab kohustus koostada arved hollandi keeles, minu meelest palju jõulisemalt esile piiriülese kaubanduse kontekstis kui riigisisese kaubanduse kontekstis. Asjaolul, et ühtegi teist versiooni, mis on koostatud lepinguosaliste vabalt valitud keeles, ei lubata tunnistada autentseks ja seega siduvaks, on peamiselt see puudus, et viimastel ei võimaldata valida keelt, mida nad mõlemad oskavad ja eelkõige keelt, mis on rahvusvahelises kaubavahetuses levinum.

61. Niisuguse arve *saaja* kohta märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus õigesti, et viimasel on raske arvest kiiresti aru saada – välja arvatud juhul, kui tema emakeel on hollandi keel -, mis on muidugi tõenäolisem siis, kui asjaomane isik asub teises liikmesriigis,⁴⁵ kui siis, kui ta elab Belgias, kus hollandi keel on üks riigikeeli.⁴⁶

62. Belgia valitsus väidab selles küsimuses vastu, et ostjal, kes ei saa aru hollandi keeles koostatud arvest, on esiteks võimalus nõuda kohe tõlget ja teiseks vaidlustada see arve kahtluse korral. Arvan siiski, et koormus, mille üks või teine toiming endaga keskmisele ostjale kaasa toob, võib pärssida tema soovi sõlmida leping hollandikeelses piirkonnas asuva ettevõtjaga, kui ta adub kogu seda raskust enne lepingu allkirjastamist või vähemalt enne, kui selle ettevõtjaga taas äritehingu teeb, kui ta sai sellest aru alles pärast tehingu lõppu.

63. Kohustuslikus keeles koostatud arve *saatja* kohta märgib komisjon õigesti, et teda varitseb sel juhul tegeliku või väidetava puuduliku arusaamise tõttu, millele tema välismaalasest lepingupartner võib viidata, omakorda suurem maksehäirete oht, mida Belgia valitsus näib muide tunnistavat. Just see käsitletaval juhul juhtuski, sest Itaalia äriühing, kes võib jätta vaidlusalused arved tasumata, tugineb Flaami keelekorraldust reguleerivatele õigusnormidele viisil, mis mulle tundub paradoksaalne,⁴⁷ kuid võib New Valmari hagi alusel algatatud menetluses viia siiski selleni, et otsus tehakse selle Itaalia äriühingu kasuks.

64. Belgia valitsus väidab omakorda, et eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab põhjendamatult kaotatud ajale ja arвете hollandi keelest arve saajale mõistetavasse keelde tõlkimise kuludele, ning seda seepärast, et see on rahvusvahelises kaubanduses peaaegu vältimatu ning see koormus oleks Flaami ettevõtjatel ka siis, kui nad saaksid koostada oma arved enda valitud võõrkeeles. Nii ei ole see siiski eksportijatega, kellel on oma ettevõtjasisesed vahendid, mis võimaldavad neil kasutada vahetult – see tähendab ilma tõlkekuludeta – keelt, mida nad konkreetselt oskavad.⁴⁸ Kõnesolevad õigusnormid, mis kohustavad kasutama hollandi keelt, toovad seega asjaomastele ettevõtjatele, kes soovivad tegelda piiriülese müügiga, kaasa tõlkekoormuse, mida vastupidisel juhul ei oleks.

65. Isegi kui peaks ilmnema, et kõnesolevatest õigusnormidest tulenevad nõuded ei sunni – nagu väidab Belgia valitsus – peale täielikku ühekeelsust, vaid teatavas keeles peavad olema ainult käibemaksu puudutavad kohustuslikud märged, kujutaks ka võimalik kahekeelsus minu arvates endast märkimisväärset materiaalset piirangut ja seda eriti rahvusvahelise kaubanduse kontekstis. Kohustus koostada arved vajaduse korral kahes keeles, see tähendab mõni kohustuslik märged hollandi keeles – nagu see valitsus kirjeldab – ja ülejäänud märged poolte valitud keeles, kujutab tegelikkuses endast praktikat, mida Belgia ekspordiettevõtjatel on raske järgida, eriti juhul, kui nad ekspordivad suurtes kogustes ja kopeerivad seega arveid erinevatele välisriikide kaubanduspartneritele.

45 — V.a Hollandi Kuningriigis.

46 — Kui kaubandussuhe on piiratud niisuguse liikmesriigi territooriumiga, kus on mitu riigikeelt nagu Belgias, on mõistagi võimalik, et adressaat ei oska kohustuslikku keelt – käsitletaval juhul hollandi keelt –, kuid selle võimaluse tõenäosus on sellisel juhul selgelt väiksem kui siis, kui tehing toimub liikmesriikidevahelise kaubanduse tasandil.

47 — Vt käesoleva ettepaneku 91. joonealune märkus.

48 — Niisuguses olukorras oligi nähtavasti New Valmar, sest see Belgia äriühing koostas arved, mis ta oma ainuesindusõigusega edasimüüjale saatis, otse itaalia keeles.

66. Sellest järeldub, et need õigusnormid avaldavad ühendusesisesele kaubavahetusele pärssivat mõju mitte ainult ettevõtjate puhul, kelle asukoht on hollandikeelses piirkonnas ja kes sooviksid eksportida oma kaupa teistesse liikmesriikidesse – nagu väidab New Valmar –, vaid ka välisriikide äriühingute puhul, kes sooviksid teha nende äriühingutega tehingu, kuid keda võib tagasi hoida tarnimisega seonduv ebakindlus, mis on tingitud sellest, et arved peavad olema koostatud kindlasti hollandi keeles. Lisan, et need siseriiklikud meetmed tekitavad mõlemale poolele märkimisväärse õiguskindlusetuse ka seetõttu, et nendes on nähtud ette tõsised sanktsioonid⁴⁹ - õiguskindlusetus, mis on minu meelest eriti tuntav siis, kui pooled otsustasid – nagu põhikohtuasjas –, et nende lepingu suhtes kohaldatakse teise liikmesriigi õigust.

67. Belgia valitsus vaidlustab selle analüüsi väitega, et ehkki kohtuasjas Las⁵⁰ käsitleti samu keelekorraldust reguleerivad õigusnorme, tuleb käesolevat kohtuasja eristada kohtuasjast, milles tehti see kohtuotsus, ning seda seetõttu, et põhikohtuasjal ei ole käsitletaval juhul otsest seost poolte allkirjastatud lepingu sõlmimisega, sest vaidlus puudutab arveid ja need õigusnormid ei mõjutanud nende õigust valida vabalt keel, milles nad oma lepingu koostavad.

68. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib siiski õigesti, et vaidlusaluste arvetega kinnitati varasemast lepingust tulenevaid nõudeid⁵¹ ning et niisugused õigusnormid võivad takistada lepinguosalistel teineteisest kergesti ja õigesti aru saada maksekokkulepete raames, mis nende lepingu täitmiseks sõlmiti. Seega valitseb käsitletaval juhul nende arvete ja nende aluseks oleva lepingu täitmise vahel tihe seos. Pealegi võivad arved tekitada ka ise õiguslikke kohustusi, mis lisanduvad lepingust tulenevatele kohustustele.⁵² Ka ei ole haruldane, et kaubandussuhted omandavad konkreetse vormi arve koostamise läbi, ilma et sellele eelneks mingit kirjalikku lepingut. Kahel viimasel juhtumil määravad kõnesolevad õigusnormid kahtlemata ära keele, milles nõusolek vastastikku antakse. Lõpuks rõhutan, et hoolimata sellest, et nende õigusnormide *ese* ei ole reguleerida lepingute enda koostamist, võib neil olla niisugune *tagajärg*, et nad pärsivad – nagu ma juba tõendasin⁵³ - kaubanduskokkulepete konkreetset sõlmimist ja pikendamist teises liikmesriigis asuvate isikutega.

69. Kõikide nende asjaolude põhjal leian, et niisugused siseriiklikud meetmed avaldavad ühendusesisestele tehingutele tõesti vahetut mõju. Järelikult ei kohaldata niisuguse olukorra suhtes minu arvates Euroopa Kohtu praktikat, milles keeldutakse üldiselt tunnistamast siseriiklike õigusnorme liidu õigusega vastuolus olevaks siis, kui „*piirav mõju*, [mida need] või[vad] avaldada kaupade vabale liikumisele, on *liiga juhuslik või kaudne*, et [seda] võiks pidada mõjuks, mis võib takistada liikmesriikidevahelist kaubandust“.⁵⁴ Selles küsimuses märgin esiteks, et käsitletaval juhul arutatav piirav mõju ei sõltu mitte tulevases ja hüpoteetilisest sündmusest, vaid lihtsalt kaupade vaba liikumise õiguse kasutamisest, ning teiseks, et ei ole tähtsust, missuguse ulatuse see mõju võib praktikas võtta, sest selle vabaduse iga tõke – ka tühine – on keelatud.⁵⁵

49 — Vt käesoleva ettepaneku punkt 96 jj.

50 — 16. aprilli 2013. aasta otsus (C-202/11, EU:C:2013:239).

51 — Millega Belgia valitsus muide nõustub.

52 — Eelkõige on võimalik, et asjaomaste poolte allkirjastatud lepingus esialgu kindlaks määratud hind tõuseb või langeb arvete tõttu, mille tasumine tähendab, et nende raamlepingu niisuguse muudatusega nõustuti. Arve edastamisega määratakse kindlaks ka muud asjaolud, eelkõige makseviis või -tähtpäev.

53 — Vt käesoleva ettepaneku punkt 60 jj.

54 — Kohtujuristi kursiiv. Mittekvalifitseerimise kohta koguseliste impordipiirangutega samaväärsse toimega meetmeteks ETL artikli 34 tähenduses vt eelkõige 13. oktoobri 1993. aasta otsus kohtuasjas CMC Motorradcenter (C-93/92, EU:C:1993:838, punkt 12) ja 7. aprilli 2011. aasta otsus kohtuasjas Francesco Guarnieri & Cie (C-291/09, EU:C:2011:217, punkt 17 ja seal viidatud kohtupraktika). Vt ka isikute vaba liikumise ja asutamisevabaduse kohta kohtupraktika, millele on viidatud kohtujurist Trstenjaki kohtuasjas Gysbrechts ja Santurel Inter (C-205/07, EU:C:2008:427) esitatud ettepaneku punktis 56.

55 — Vt 1. aprilli 2008. aasta otsus kohtuasjas Gouvernement de la Communauté française ja gouvernement wallon (C-212/06, EU:C:2008:178, punktid 51 ja 52 ning seal viidatud kohtupraktika).

70. Ma arvan seega, et niisugused keelekorraldust reguleerivad õigusnormid nagu põhikohtuasjas käsitletavat, millega kõiki asjaomases liikmesriigi alamüksuses asuvaid ettevõtjaid kohustatakse kasutama arvete koostamisel ühte konkreetset riigikeelt, kujutavad endast koguseliste ekspordipiirangutega samaväärse toimega meedet ELTL artikli 35 tähenduses. Tuleb veel teha kindlaks, kas niisugused õigusnormid võivad siiski olla liidu õiguse seisukohast õigustatud.⁵⁶

2. Käsitletavate piiravate meetmete võimalik õigustatus

71. Vastavalt Euroopa Kohtu praktikale võib siseriikliku meetme, mis piirab mõne aluslepingus ette nähtud liikumisvabaduse kasutamist, kuid millega taotletakse üldise huvi eesmärki, tunnistada liidu õigusega kooskõlas olevaks kahel tingimusel: see peab tagama selle eesmärgi saavutamise ega tohi minna kaugemale sellest, mis on vajalik selle eesmärgi saavutamiseks.⁵⁷

a) Üldise huvi eesmärgid, millele tuginetakse

72. Siseriikliku meetme, mida kohaldatakse küll asjaomaste isikute vahel kodakondsuse alusel või toodete päritolu alusel vahet tegemata, kuid mida peetakse kaupade vaba liikumise takistuseks, võib siiski tunnistada liidu õigusega kooskõlas olevaks kas sellepärast, et see on õigustatud mõne ELTL artiklis 36 loetletud üldise huvi põhjusega ja vastab selles nimetatud nõuetele,⁵⁸ või seetõttu, et see vastab üldise huvi imperatiivsetele nõuetele, mida Euroopa Kohtu praktikas on tunnustatud, ning suudab samas tagada taotletava eesmärgi saavutamise ja on selle seisukohast proportsionaalne.⁵⁹

73. Mis puudutab esimest erandite kategooriat, siis ehkki komisjon teeb ettepaneku kaasata ELTL artikkel 36 eelotsuse küsimusele antavasse vastusesse, tuleb märkida, et ei ole tuginetud ühelegi selles õigusnormis loetletud õigustavale põhjusele ja ükski nendest ei tundu mulle käesolevas kohtuasjas ka eriti tulemuslik.

74. Mis puudutab teist erandite kategooriat, siis ainult komisjon peab võimalikuks õigustada niisuguseid piiravaid meetmeid nagu siin käsitletavat tarbijakaitsega.⁶⁰ Ta märgib aga siiski ka ise õigesti, et seda üldise huvi eesmärki ei saa käsitletaval juhul kohaldada põhjusena, mis võib sellist kaupade vaba liikumise piirangut õigustada, sest põhikohtuasjas arutatava vaidluse pooled on kaks ettevõtjast lepingupartnerit ning puudub otsene mõju tarbijatele.

56 — Täielikkuse huvides märgin, et võib kerkida küsimus, kas niisugused õigusnormid ei tekita kaudset diskrimineerimist nende ettevõtjate kahjuks, kes ei kõnele emakeelena hollandi keelt. Seda küsimust ei hakka ma siiski analüüsima, sest kui Euroopa Kohus peaks jõudma sellisele seisukohale, on sellel käsitletaval juhul siiski ainult tühine tähtsus, kuna kõnesolevad õigusnormid võivad olla õigustatud liikmesriigi riigikeele kaitsega, mis on lubatud ELL artikli 3 lõike 3 neljanda lõiguga ja artikli 4 lõikega 2 ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 22, tingimusel et hinnatakse, kas need on selle eesmärgi seisukohast proportsionaalsed (vt ka kohtujuristi ettepanek, Jääskinen, kohtuasi Las, C-202/11, EU:C:2012:456, punkt 39, ja 16. aprilli 2013. aasta otsus kohtuasjas Las, C-202/11, EU:C:2013:239, punkt 26).

57 — Vt eelkõige 1. oktoobri 2015. aasta otsus kohtuasjas Trijber ja Harmsen (C-340/14 ja C-341/14, EU:C:2015:641, punkt 70 ja seal viidatud kohtupraktika).

58 — See tähendab, et kaupade vaba liikumise piirangud võivad olla õigustatud „kõlbluse, avaliku korra või avaliku julgeoleku seisukohalt; inimeste, loomade või taimede elu ja tervise kaitsmiseks; kunstilise, ajaloolise ja arheoloogilise väärtusega rahvusliku rikkuse või tööstus- ja kaubandusomandi kaitsmiseks“, tingimusel, et „sellised keelud või piirangud ei kujuta endast siiski suvalise diskrimineerimise vahendit või liikmesriikidevahelise kaubanduse varjatud piiramist“.

59 — Vt eelkõige 3. märtsi 2011. aasta otsus kohtuasjas Kakavetos-Fragkopoulos (C-161/09, EU:C:2011:110, punkt 51), 16. aprilli 2013. aasta otsus kohtuasjas Las (C-202/11, EU:C:2013:239, punkt 23) ja 12. novembri 2015. aasta otsus kohtuasjas Visnapuu (C-198/14, EU:C:2015:751, punkt 110).

60 — Selles küsimuses viitab komisjon 3. juuni 1999. aasta otsusele kohtuasjas Colim (C-33/97, EU:C:1999:274, punktid 39-44), milles nõustuti, et keelenõuetest tulenevad kaupade vaba liikumise takistused võivad olla õigustatud eesmärgiga kaitsta tarbijaid.

75. Seega kerkib peamiselt probleem, kas ja kui jah, siis missugusel määral võib õigustusi, millega Euroopa Kohus nõustus kohtuotsuses Las⁶¹ Flaami keelekorraldust reguleerivate õigusnormide puhul, mida tol ajal äriühingu suhete suhtes kohaldati, laiendada käesolevale kohtuasjale. Selles kohtuotsuses otsustas Euroopa Kohus, et need kolm eesmärki, millele Belgia valitsus tugineb – see tähendab edendada ja õhutada Belgia Kuningriigi ühe riigikeele kasutamist, tagada töötajate sotsiaalkaitse ning hõlbustada vastavat halduskontrolli –, on ülekaalukate üldiste huvide hulgas, mis võivad õigustada aluslepinguga tagatud põhivabaduste kasutamise piirangut.

76. Esimese nendest kolmest põhjusest esitab käesolevas kohtuasjas ka Belgia valitsus, kes väidab, et kõnesolevad õigusnormid on kehtestatud vajadusest kaitsta hollandikeelse piirkonna ametlikku keelt. Kinnitan, et kohtupraktikast ilmneb, et liikmesriigi ühe või mitme riigikeele edendamine ja selle kasutamise õhutamise kujutab endast õiguspärast eesmärki, mis võib liidu õigusega kehtestatud kohustuste piirangut põhimõtteliselt õigustada.⁶² See on nii eelkõige koguseliste ekspordipiirangutega samaväärse toimega meetmete keelu puhul, mis on sätestatud ETLT artiklis 35. Arvestades konkreetseid ülesandeid, mida niisugused ametlikud dokumendid nagu arved täidavad – mitte üksnes kaubandussfääris, vaid ka avalikus sfääris⁶³ –, näib mulle, et niisugune meede nagu kõnesolev võib kaitsta sellise keele igapäevast kasutamist nendes erinevates valdkondades, nagu rõhutab Leedu valitsus.⁶⁴

77. Teiseks tagab see, kui nende seadusega ette nähtud dokumentide koostamisel nõutakse hollandi keele kasutamist, Belgia valitsuse sõnul pädevate teenistuste käibemaksualase kontrolli kiiruse ja tõhususe. New Valmar vaidleb sellele argumentidele vastu, kuid Leedu valitsus mitte. Meenutan, et Euroopa Kohus on korduvalt nõustunud, et eesmärk hõlbustada ja tugevdada seeläbi halduskontrolli või maksurevisjoni võib õigustada aluslepingutega ette nähtud põhivabaduste piiranguid.⁶⁵ Niisugused keelekorraldust reguleerivad õigusnormid nagu siin käsitletavat võivad aga absoluutses mõõtavas aidata ametiasutusi, kes peavad ettevõtjate dokumentide üle kontrolli teostama,⁶⁶ ning tagada nii siseriiklike ja liidu õigusnormide, eriti kaudse maksustamise valdkonnas kehtestatud õigusnormide järgimise.⁶⁷

61 — 16. aprilli 2013. aasta otsus (C-202/11, EU:C:2013:239).

62 — Vt 28. novembri 1989. aasta otsus kohtuasjas Groener (C-379/87, EU:C:1989:599, punkt 19), 12. mai 2011. aasta otsus kohtuasjas Runevič-Vardyn ja Wardyn (C-391/09, EU:C:2011:291, punktid 85 ja 86) ning 16. aprilli 2013. aasta otsus kohtuasjas Las (C-202/11, EU:C:2013:239, punktid 25-27).

63 — Nagu eelotsusetaotluse osutanud kohus märgib, on arvetel eeskätt lepinguline eesmärk, sest need kinnitavad ühe lepingupartneri nõuet teise suhtes lepingu täitmisel ning kujutavad endast tõendavat dokumenti, kuid neil on ka haldus- ja maksudokumendi väärtus suhtes nii müüja kui ka ostja riigi ametiasutustega. Arvete mitmesuguste otstarvete ja nende väljastamise kohustuse erinevate allikate kohta Belgia õiguses vt Ballon, G.-L., „Généralités“, *La facture et autres documents équivalents*, *op. cit.*, punkt 9 jj, samuti punkt 38 jj.

64 — Leedu valitsus väidab, et kuna arved on ametlikud dokumendid, mida võib nii avalik-õiguslikes kui ka eraõiguslikes suhetes kasutada mitmesuguseks otstarbeks, näib olevat tarvis nõuda, et need oleksid koostatud riigikeeles, et vältida viimase kaotamist ühes põhivaldkonnas, kus seda muud kasutatakse, st riigi juhtimise ja haldamise valdkonnas, ning et selle kasutamine ei käiks alla seetõttu, et rahvusvahelistes kaubandussuhetes kasutatakse aina laialdasemalt võõrkeeli.

65 — Vt eelkõige kaupade vaba liikumise kohta 20. veebruari 1979. aasta otsus kohtuasjas Rewe-Zentral (120/78, EU:C:1979:42, punkt 8), töötajate vaba liikumise kohta 18. juuli 2007. aasta otsus kohtuasjas komisjon vs. Saksamaa (C-490/04, EU:C:2007:430, punkt 70) ja 16. aprilli 2013. aasta otsus kohtuasjas Las (C-202/11, EU:C:2013:239, punkt 28), asutamisevabaduse kohta 15. mai 1997. aasta otsus kohtuasjas Futura Participations ja Singer (C-250/95, EU:C:1997:239, punkt 31) ja 8. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas Baxter jt (C-254/97, EU:C:1999:368, punkt 18), teenuste osutamise vabaduse kohta 28. oktoobri 1999. aasta otsus kohtuasjas Vestergaard (C-55/98, EU:C:1999:533, punkt 23) ja 7. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas dos Santos Palhota jt (C-515/08, EU:C:2010:589, punkt 48), kapitali vaba liikumise kohta 28. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas Établissements Rimbaud (C-72/09, EU:C:2010:645, punkt 33).

66 — Need õigusnormid annavad asjaomase piirkonna haldusametnikele võimaluse tutvuda selle territooriumil koostatud arvetega selle piirkonna ametlikus keeles, mitte keeles, mida nad ei oska – tänu sellele saavad nad teostada otsest vahetut ja kindlat kontrolli. Vt ka kohtujuristi ettepanek, Jääskinen, kohtuasi Las (C-202/11, EU:C:2012:456, punkt 50).

67 — Meenutan, et käibemaksu valdkonnas võimaldab direktiivi 2006/112 artikkel 248a nõuda teatavate arvete tõlget kontrollimise eesmärgil, kusjuures tuleb märkida, et selles valdkonnas on arvel kolm otstarvet: see sisaldab teavet kohaldatava käibemaksusüsteemi kohta, see võimaldab maksuasutustel läbi viia revisjoni ja tarbijatel vajaduse korral tõendada oma mahaarvamisoigust (Terra, B., ja Kajus, J., *A Guide to the European VAT Directives*, 1. köide, IBDF, Amsterdam, 2014, lk 1401).

78. Belgia valitsus on nendele kahele ülekaalukale üldisele huvile minu arvates tuginenud põhjendatult kui võimalikule kaupade vaba liikumise – minu arvates kinnitust leidnud – takistuse õigustusele, kuid siiski on vaja veel kontrollida, kas niisugused õigusnormid nagu põhikohtuasjas käsitletavad on – eelkõige nendes ette nähtud sanktsioone arvestades – nende eesmärkide seisukohast proportsionaalsed. Arvan, et see proportsionaalsuse kriteerium ei ole aga käesolevas kohtuasjas täidetud.

b) Kasutatud meetmete ebaproportsionaalsus

i) Juhised, mida annab kohtuotsus Las⁶⁸

79. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekib küsimus, kas eitav vastus, mis anti proportsionaalsuse puudumise tõttu selles kohtuotsuses Las siin käsitlevate keelekorraldust reguleerivate õigusnormide kohta, mida äriühingute suhete suhtes kohaldati, on ülekantav käesolevale kohtuasjale, võttes eelkõige arvesse, et nende õigusnormide rikkumise korral kohaldatavate karistuste kord, see tähendab täielik tühisus, mille kohus sel juhul omal algatusel tuvastab,⁶⁹ on vaidlusaluste arvete puhul samasugune.

80. Komisjon arvab, et kohtuotsuses Las⁷⁰ seoses proportsionaalsuse kontrolliga tehtud kriitika on käsitletaval juhul *mutatis mutandis* kohaldatav. Teaksin selle kohta mõne märkuse, võttes arvesse selle kohtuotsuseni viinud kohtuasja ja käesoleva kohtuasja vahel täheldatud erinevusi.

81. Esimene kriitiline arvamus, mille Euroopa Kohus esitas, puudutas asjaolu, et vaba ja asjaoludest teadlikuna antud nõusolek lepingupartnerite vahel eeldab, et nad saavad koostada oma lepingu muus keeles kui selle liikmesriigi riigikeel, kui nad seda riigikeelt ei oska. Võib tekkida küsimus, ega see hindamistegur ei ole vähem määrav põhikohtuasjas, mis ei puuduta mitte niisuguse lepingu sõlmimist ennast,⁷¹ vaid arvete koostamist, mis on seadusega ette nähtud dokumendid ega ole eranditult kokkuleppelised, ehkki need asetuvad kaubavahetuse raamistikku. Meenutan siiski, et olenemata esialgselt lepingust, mille täitmise arved tagavad, võib viimastel olla omaenese õiguspõhise lepingupartneritele või võivad need ise olla aluseks tahete konfliktile, millest kujuneb lepinguline suhe.⁷²

82. Teine kriitiline arvamus oli niisugune, et kõnesolevad õigusnormid ei võimaldanud koostada piiriüleste töölepingute autentset versiooni ka mõnes sellises keeles, mida kõik lepinguosalisel oskavad. On ka kahtlusi, kas see kriitika on käesolevas kohtuasjas asjakohane, sest Belgia valitsus kinnitab – vastupidi eelotsusetaotlusele –, et siin tuleb hollandi keelt kindlasti kasutada ainult seaduses ette nähtud käibemaksuga seotud märgete puhul, mitte arve kõikide teistegi elementide puhul, sealhulgas need, mis on lepingulist laadi.⁷³ Selle, kas see on Belgia õiguse kohaselt nii,⁷⁴ peab mõistagi välja selgitama eelotsusetaotluse esitanud kohus, kuid et käsitleda ka juhtumit, mil see on nii, näib mulle vajalik anda eelotsuse küsimusele vastus, milles on võetud arvesse seda teadmatust küsimuses, missugune on käsitletaval juhul kehtestatud keeleliste piirangute ulatus.

68 — 16. aprilli 2013. aasta otsus (C-202/11, EU:C:2013:239).

69 — Käesoleva ettepaneku punktis 11 nimetatud tingimustel ja piirides.

70 — 16. aprilli 2013. aasta otsus (C-202/11, EU:C:2013:239, punkt 29 jj).

71 — On selge, et põhikohtuasjas käsitletavad õigusnormid ei takista pooltel koostada kaubalepinguid muus keeles kui hollandi keel – vastupidi sellele, mis oli nendes ette nähtud selle kohtuotsuse Las tegemise ajal töölepingute osas.

72 — Vt käesoleva ettepaneku punkt 68.

73 — Näiteks müügi tüüptingimused või makseviisi käsitlevad andmed.

74 — Vt ka käesoleva ettepaneku punkt 32.

83. Hoolimata nendest kaalutlustest olen arvamisel – nagu ka New Valmar, Leedu valitsus ja komisjon –, et niisuguste keelekorraldust reguleerivate õigusnormide puhul nagu põhikohtuasjas käsitletavat ei ole täidetud liidu õigusest tulenevad kohustused, sest need lähevad kaugemale meetmetest, mis on rangelt vajalikud eespool nimetatud üldise huvi eesmärkide saavutamiseks,⁷⁵ ja seda nii kõnesoleva keele tähtsust kui ka nende õigusnormide rikkumise korral kohaldatavat karistust arvestades.

ii) Ainult ühe konkreetse riigikeele kasutamine

84. Mulle näib, et nende üldise huvi eesmärkide saavutamise, millele tugineti, - see tähendab riigikeele edendamise ja revisjonide hõlbustamise – saab tagada sama hästi ka meetmetega, mis kahjustavad kaupade vaba liikumist vähem sellest, kui niisugustes ettevõtjate dokumentides nagu arved kohustatakse kasutama ühte konkreetset keelt ega lubata kasutada ühtegi teist liidu liikmesriikide riigikeelt.

85. Täpsustan, et isegi eeldusel, et see kohustus on tõesti piiratud ainult seaduses ette nähtud käibemaksuga seotud märgetega - nagu väidab Belgia valitsus –, jääb minu seisukoht samaks eespool esitatud praktilistel põhjustel⁷⁶ ja põhjustel, mis on ära toodud järgnevalt.

86. Kõigepealt ei tohi unustada, et arvete esitamise kohustuse eesmärk⁷⁷ ei ole mitte ainult kaitsta avalikke huve - mis õigustavad muu hulgas siseriiklike pädevate asutuste halduskontrolli ja maksurevisjoni -, vaid kaitsta ka erahuve, eelkõige selle ostja huve, kes peab selgelt teadma tarne sisu: kaks huvide kategooriat, mida tuleb nõuetekohaselt kaaluda, et leida õiglane tasakaal nende vahel. Seega juhul, kui õigusaktides on nõutud, et arve oleks koostatud ühes konkreetses keeles, on minu arvates väga tähtis, et arve saajal, kes ei oska seda keelt, oleks võimalus saada teine autentne versioon, et mõista paremini sellel arvel esitatud andmeid⁷⁸ ja veenduda seega, kas müüja on täitnud oma lepingulised kohustused.

87. Sellele lisanduvad rahvusvahelist kaubandust käsitlevad kaalutlused, mille tõttu võib olla vaja seaduslikke piiranguid, käsitleval juhul keelelisi piiranguid leevendada, et mitte liialt pidurdada piiriülest kaubavahetust. Nagu Leedu valitsus ja komisjon rõhutavad, esineb niisuguses eriomases kontekstis selliseid konkreetseid raskusi, nagu New Valmar on just kirjeldanudki,⁷⁹ ja kaubanduspraktikaid,⁸⁰ mida on soovitatav arvesse võtta nii palju kui võimalik, et soodustada seda liiki kaubavahetust, täpsemalt kaubavahetust liidus.⁸¹ Need kaalutlused on õiged eriti arvetel esitatavate andmete puhul – näiteks müügi tüüptingimused -, mille suhtes kohaldatakse lepinguvabadust, kuid minu arvates on lisaks vaja, et niisugused kohustuslikud märged nagu käibemaksuga seotud märged, mida Belgia valitsus silmas peab, oleksid ka piiriülese majandussuhte kõikidele pooltele mõistetavad.

75 — Vt käesoleva ettepaneku punktid 76 ja 77.

76 — Vt käesoleva ettepaneku punkt 65.

77 — Arvete erinevate otstarvete kohta vt ka käesoleva ettepaneku 63., 64. ja 67. joonealune märkus.

78 — Vt analoogia alusel EÜ asutamislepingu artikli 30 ja nõukogu 18. detsembri 1978. aasta direktiivi 79/112/EMÜ toidu märgistamist, esitlemist ja reklaami käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT 1979, L 33, lk 1) kohta eelkõige 12. septembri 2000. aasta otsus kohtuasjas Geffroy (C-366/98, EU:C:2000:430, punkt 25 jj) ning seda valdkonda käsitlev kohtupraktika, mida on meenutatud kohtujuristi ettepanekus, Ruiz-Jarabo Colomer, kohtuasi Geffroy (C-366/98, EU:C:1999:585, punkt 19 jj).

79 — New Valmar väidab, et kui need arved tuleks kõik koostada hollandi keeles, peaks nendega tingimata olema kaasas tõlge keelde, milles on koostatud leping, et vältida seda, et need väliskliendid viitavad mingile veale või pettusele, kui nad ei mõista arvetel toodud märgid – mis kujutab endast liiga rasket ülesannet ettevõtjale, kes müüb nagu tema tuhandeid väiketooteid (lutipudelid, lutid, mänguasjad jms). Ta mainib ka mitut muud praktilist probleemi, sh võimatus kasutada müüja ja ostja vahel elektroonilisi tellimise ja arvete koostamise süsteeme, mis on ainult ühes keeles.

80 — Viidates mitmesugustele õigusteoreetilistele allikatele, märgib New Valmar selle kohta, et vana kaubandustava kohaselt peaks arve olema koostatud arve saaja keeles või keeles, mida asjaomases majandussektoris tavaliselt kasutatakse.

81 — Vt analoogia alusel liikmesriigi kohtu võimaluse kohta võtta rahvusvahelises kaubanduses valitsevaid tavasid arvesse kohtualluvuse kindlakstegemisel kaubamüügilepingu täitmise koha kindlaksmääramise raames 9. juuni 2011. aasta otsus kohtuasjas Electrosteel Europe (C-87/10, EU:C:2011:375, punkt 20 jj) või kohtualluvuse kokkuleppe kehtivuse hindamisel 16. märtsi 1999. aasta otsus kohtuasjas Castelletti (C-159/97, EU:C:1999:142, punkt 18 jj) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (ELT 2012, L 351, lk 1) artikli 25 lõige 1 punkt c.

88. Mulle näib, et niisugused keelereeglid nagu põhikohtuasjas käsitletavat ületavad selle, mis on rangelt vajalik, et edendada hollandi keelt ja võimaldada pädevatel asutustel tarvilikke märkeid kontrollida. Minu meelest piisab praktikas nõudmisest, et kui asjaomased pooled soovivad arve koostada muus keeles, tõlgitakse hollandi keelde ainult seaduses ette nähtud märged või tehakse tõlge tagantjärele, kui niisugust versiooni ei esitata revisjoni toimumise korral kohe.

89. Selles küsimuses meenutan kõigepealt, et käibemaksu valdkonnas võimaldavad direktiivi 2006/112 eespool viidatud sätted ainult sihtliikmesriikidel nõuda teatavate võõrkeeles koostatud arvete tõlget, kui see on vajalik kontrollimise eesmärgil.⁸²

90. Alternatiivsed võimalused, mis on tuletatud õigusnormidest, mida kohaldatakse ka Belgia territooriumil, kinnitavad samuti minu niisugust arvamust. Esiteks on tegemist Belgia Kuningriigi Prantsuse Kogukonna siin käsitletavate sätetega samaväärsete, kuid mitte identsete sätetega, millest ilmneb, et niisugused ettevõtjate dokumendid nagu arved, mida koostavad isikud, kelle asukoht on prantsuskeelses piirkonnas, peavad põhimõtteliselt olema koostatud prantsuse keeles, kuid „see ei piira poolte valitud keele kasutamist täiendavalt“.⁸³ Niisugune võimalus kasutada täiendavalt muud keelt kui piirkonna keelt, see tähendab keelt, mille valisid asjaomased isikud ja mida nad võivad seega kõik osata paremini kui prantsuse keelt, kujutab endast vähem piiravat meetet kui meede, millega kaubavahetuses kohustatakse kasutama ainult ühte konkreetset keelt.⁸⁴

91. Teisalt muutis Flaami Kogukond ise 2014. aastal eespool viidatud keeledekreeti⁸⁵ nii, et selle töösuhteid käsitlevad sätted on vähem siduvad kui need olid kohtuasja ajal, milles tehti kohtuotsus Las⁸⁶. Selle dekreeti artikli 5 lõikes 1 on ikka ette nähtud, et põhimõtteliselt kasutatakse hollandikeelses piirkonnas hollandi keelt, kuid selle artikkel 2 lubab nüüd „individuaalsete töölepingute“ puhul koostada „autentse versiooni ühes [liidu liikmesriigi või Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) riigi] riigikeeles, millest saavad aru kõik asjaomased pooled“, tingimusel et on täidetud mõned kriteeriumid, mille kohaselt peab eksisteerima seos nende territooriumidega.⁸⁷

92. Ühe või teise niisuguse võimalusega sarnased keelemeetmed, mis kõik kahjustavad kaupade vaba liikumist vähem kui põhikohtuasjas käsitletavat õigusnormid, kuid võivad samas tagada nende üldise huvi eesmärkide saavutamise, millele Belgia valitsus viitab, võib minu arvates võtta ka käesoleva kohtuasja kontekstis.

iii) Määratav sanktsioon ja selle praktilised tagajärjed

93. Belgia valitsus vaidlustab kõnesolevate keelekorraldust reguleerivate õigusnormide ebaproportsionaalsuse väitega, et rikkumise korral määratav sanktsioon, milleks on tühisus, mille kohus tuvastab omal algatusel, avaldab käesolevas kohtuasjas väiksemat mõju kui kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus Las⁸⁸. Ta väidab, et vastupidi põhikohtuasjale selles viimases kohtuasjas, milles tööleping, mida ei olnud koostatud hollandi keeles, kuulus tühistamisele, võib käsitleval juhul

82 — Vt käesoleva ettepaneku punkt 46 jj.

83 — Vt 30. juuni 1982. aasta dekreeti, millega kaitstakse keelte ja prantsuse keele kasutamise vabadust tööandjate ja töötajate vahelistes suhetes ning seaduste ja määrustega ette nähtud ettevõtja aktides ja dokumentides (decreet inzake de bescherming van de vrijheid van het taalgebruik van de Franse taal in de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeel, alsook van akten en dokumenten van ondernemingen opgelegd door de wet en de reglementen) (*Belgisch Staatsblad*, 27.8.1982, lk 9863) artikli 2 esimene lõik.

84 — Vt selle kohta 1. oktoobri 2015. aasta otsus kohtuasjas Trijber ja Harmsen (C-340/14 ja C-341/14, EU:C:2015:641, punkt 74 ja seal viidatud kohtupraktika).

85 — Vt käesoleva ettepaneku punkt 12 ja 38. joonealune märkus.

86 — 16. aprilli 2013. aasta otsus (C-202/11, EU:C:2013:239).

87 — Selle artikli 2 kohaselt peab asjaomase töötaja elukoht olema teise liidu liikmesriigi või EMP riigi territooriumil või siis Belgia territooriumil, kuid ta peab olema kasutanud oma õigust töötajate vabale liikumisele või asutamisevabadust.

88 — 16. aprilli 2013. aasta otsus (C-202/11, EU:C:2013:239).

sattuda ohtu ainult vaidlusaluste arvete kehtivus, mitte kõnesolevate poolte vahel sõlmitud ainuesindusõigusega edasimüügilepingu kehtivus. Et arved ainult kinnitavad poolte vahel sõlmitud lepingust tulenevaid nõudeid, ei takista nende tühisuse tuvastamine neid nõudeid sisse nõuda ning lisaks on võimalik asendada mittenõuetekohased dokumendid uute kehtivate arvetega.

94. New Valmar väidab vastu, et kuigi tühisuse mõju leevendab müüjale jäetud võimalus koostada vaidluse jooksul asendusarved, toob see leevendamine siiski ainult teoreetilist kasu. Selle äriühingu arvates on sellel, et võlgnikule tuleb esitada uued arved, mitte esialgsed arved hollandi keeles, mitu saatuslikku tagajärge. Esimene puudutab maksustamist: ühendusesiseste tarnete puhul ette nähtud käibemaksuvabastust ei saa kasutada asendusarvete korral, sest seda maksuvabastust kohaldatakse ainult hetkel, mil kaup lahkub riigi territooriumilt, mitte ajatatult. Teine tagajärg on tsiviilõiguslik: viivist, mida müüjal on õigus saada tasumisele kuuluvatelt arvetelt, hakatakse arvestama alles asendamise kuupäevast, samas kui võlgnikul, kes ei vaidlustanud esialgseid arveid seaduses ette nähtud tähtaja jooksul, on alati võimalus vaidlustada asendusarved.⁸⁹

95. Minu arvates ei ole põhikohtuasjas käsitletavates õigusnormides ette nähtud sanktsioonid vajalikud, et saavutada üldise huvi eesmärgid, millele Belgia valitsus tugineb, sest nende arvete tühistamine, mis ei ole koostatud hollandi keeles, ei aita kuidagi otseselt edendada seda keelt ega hõlbusta halduskontrolli ja maksurevisjoni kui niisugust. Ka on need drastilised sanktsioonid minu meelest selgelt liiga karmid.

96. Nagu Leedu valitsus ja komisjon rõhutasid, võib täielik tühisus - mis toob kaasa niisuguste arvete õiguslike tagajärgede kadumise *ab initio* ja mille kohus peab tuvastama omal algatusel – kujutada endast märkimisväärset õigusliku ebakindluse allikat asjaomase majandussuhte mõlemale poolele, mis kahjustab piiriülest kaubandust, ehkki viimast tuleb liidu õiguse kohaselt soodustada.

97. Minu arvates võib see nii olla peamiselt müüja puhul. Võttes arvesse Euroopa Kohtu käsutuses olevaid asjaolusid, ei saa *a priori* välistada, et kohustuse tõttu esitada asendusarve hollandi keeles tekivad tal probleemid seoses käibemaksuga või ta kaotab esialgse arvega seonduva viivise, kuid ta seisab silmitsi ka uue arve väljastamisega seotud aegumisküsimustega, nagu New Valmar väidab.⁹⁰ Ka võib juhtuda, et kui ettevõtja on väljastanud arveid muus keeles kui ettenähtud keel, vaidlustatakse nende tema nõudeõigusi tõendavate dokumentide kehtivus puhtalt oportunist.⁹¹ Lisaks näib mulle, et see sanktsioonide kord võib karistada ka mittenõuetekohaste arvete saajaid - kuigi vähemal määral -, sest tühistatud arved võivad kaotada kogu oma tõendusjõu või osa sellest.⁹²

98. Ehkki seda, kas võttes arvesse põhikohtuasjas kohaldatavat õigust, esinevad käsitletaval juhul need võimalikud negatiivsed tagajärjed, peab hindama eelotsusetaotluse esitanud kohus, tundub mulle ikkagi, et kõnesolevates keelekorraldust reguleerivates õigusnormides valitud vahendid on absoluutses mõõtkavas liiga ranged. Taotletavate eesmärkide saavutamiseks on minu meelest võimalik kasutada kaupade vaba liikumist vähem piiravaid sanktsioone.

89 — Kohtuistungil vaidlustas Belgia valitsus kõik need väited. Ta kinnitas eelkõige esiteks, et nii esialgne arve kui ka asendusarve, mis puudutavad sama ühendusesisest tarnet, võivad anda õiguse käibemaksuvabastusele Belgias, ning teiseks, et pooltel on täielik vabadus määrata kindlaks hetk, millest alates muutub makse sissenõutavaks, olenemata kuupäevast, mil arve koostati või asendati. Komisjon märkis õigesti, et õiguslik ebakindlus valitseb ikka, sest Belgia maksuameti 23. jaanuari 2013. aasta ringkirjal, millele see valitsus viitab, ei ole seadusjõudu ning kohtud peavad ikka tuvastama mittenõuetekohase arve tühisuse omal algatusel. Märgin ka, et praktikas on täiesti võimalik, et pooled ei ole määranud kindlaks teist nõude sissenõutavaks muutumise kuupäeva kui arvega seotud kuupäev.

90 — Rõhutan, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei näita selgelt, kuidas Flaami keeledekreedi artiklis 10 ette nähtud sanktsioonid ellu viia tuleb (vt käesoleva ettepaneku punkt 11), eelkõige mis puudutab küsimust, kas ja mil määral säilib mittenõuetekohase arve asendamise korral esialgse dokumendi kehtivus tagasiulatava jõuga. Vt selle kohta ka Gosselin, F., *op. cit.*, punkt 88 jj.

91 — On paradoksaalne, et New Valmari Itaalia ainuesindusõigusega edasimüüja võib tugineda Flaami keelekorraldust reguleerivatele õigusnormidele, et saavutada see, et tühistatakse talle saadetud itaaliakeelsed arved, millest ta mõistagi aru saab.

92 — Belgia valitsus märgib ka ise, et arve täidab teataval asjaoludel tõendavat otstarvet, sest ettevõtja puhul on arve, millega nõustuti, tõend lepingust, see on ka raamatupidamisdokument ja see kujutab endast kõige levinumat tõendavat dokumenti.

99. Kõikidest esitatud põhjendustest lähtudes arvan, et ELTL artiklit 35 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi alamüksuse niisugused õigusnormid nagu põhikohtuasjas käsitletavad, millega kõiki ettevõtjaid, kellel on tegevuskoht selle üksuse territooriumil, kohustatakse koostama piiriülesed arved vähemalt teatavate kohustuslike märgete osas, kui mitte tervikuna,⁹³ eranditult selle alamüksuse ametlikus keeles, vastasel korral on need arved tühised, mille kohus peab tuvastama omal algatusel.

V. Ettepanek

100. Esitatud kaalutlustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata rechtbank van koophandel te Genti (Genti kaubanduskohus, Belgia) eelotsuse küsimusele järgmiselt:

ELTL artiklit 35 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi alamüksuse niisugused õigusnormid nagu põhikohtuasjas käsitletavad, millega kõiki ettevõtjaid, kellel on tegevuskoht selle üksuse territooriumil, kohustatakse koostama piiriülesed arved vähemalt teatavate kohustuslike märgete osas eranditult selle alamüksuse ametlikus keeles, vastasel korral on need arved tühised, mille kohus peab tuvastama omal algatusel.

93 — Meenutan, et Euroopa Kohtule esitatud asjaoludest ilmneb, et käesolevas kohtuasjas käsitletavate õigusnormide kohaselt peab niisugune arve olema koostatud hollandi keeles vähemalt osaliselt, st hollandi keeles peavad olema vähemalt käibemaksualaste õigusaktidega ette nähtud märked, või isegi tervikuna ning et eelotsusetaotluse esitanud kohus on ainus, kes on pädev hajutama kahtlused, mida Belgia valitsus on nendest siseriiklikest õigusnormidest tulenevate nõuete ulatuse osas külvanud (vt käesoleva ettepaneku punkt 29 jj).